

Beszélő írások

9. rész

Egy őrsi napló III.

Az őrsi napló eddig bemutatott lapjai töredékét képezik a többinek. Ez utóbbiakból szemelgetve elgondolkodhatunk, mit adott az osztályfőnök (rajvezető) ezeknek a gyerekeknek (úttörőknek).

– Társadalmi munkát végeztünk az ŐKI-ben, cirkot takarítottunk be – erről szól a napló. Nehezek voltak az első napok, aztán belejötték. 15 órát teljesítettek, ennyi volt a követelmény. Csak délelőtt dolgoztak, délután játszottak. „Utána jólesett a tanulás”.

– Egy szép őszi délután ellátogattunk a malomba. *Tóth István* molnár mindent elmondott a malomról – kezdődik a beszámoló. A malom leírásával folytatódik. – A munkások havi fizetése 1300–1400 Ft. (1963!)

Ellátogattak a Dobozkészítő KTSZ-be is. (A *Plastolus* jogelődje.) A beszámoló mellett rajzos térkép: Hollandiába, Romániába és a Szovjetunióba szállítanak játékokat – KTSZ létszámát 1964-ben 60 munkással bővítik.

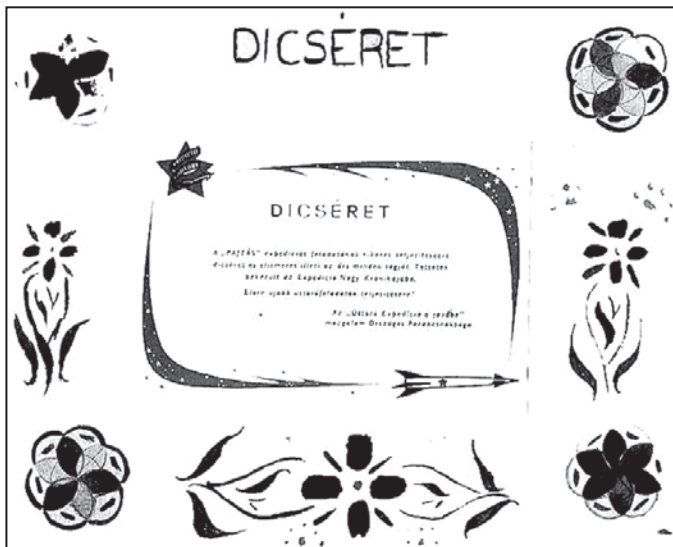
Februárban *Ki mit tud?* – rajvetélkedő volt: ének vers, mese, bűvészkedés, tréfás jelenetek, tánc, torna, keksz- és csokoládévész. Jól szerepeltek a Gyöngyvirágok.

Ellátogattak az ŐKI-lakótelepre is. Itt *Rubinstein Lajos* számolt be a lakótelepről. Leírom, mit hallottak, mert ez helytörténeti adalék is lehet. 22 lakást épít dolgozóinak az ŐKI. Az első ház 1957-ben épült. '59-ben 2, '60-ban 3, '62-ben 6, '63-ban 3 ház készült el. Saját, 12 fős brigád építi a házakat. Építészvezető *Jánosik János*, brigádvezető *Dankó Pál*. Építenek még lakásokat Örménykúton, Csabacsüdön, Kákán, Rózsáson, Kisszénáson és az Anna-ligetben.

Mulatságos lapok következnek: a különböző földrészek „felszabadult” országait veszik számba. A fogalmat elég sajátosan kezelték a gyerekek, hiszen az USA, Japán és a Szovjetunió is a felszabadult országok közé került.

Februárban a 7. osztályos Gyöngyvirágok vendégül látták a „kis”, hatodikos *Tyereskova* őrsöt, és irodalmi vetélkedőt szerveztek nekik. *Bakulya Erzsébet* nyerte, kapott egy 5 Ft-os csokoládét. Utána jót játszottak.

Márciusban, áprilisban és májusban ünnepeltek. Minden lap így kezdődik: Éljen...

A napló egyik utolsó lapján az *Expedíció a jövőbe* Országos Parancsnoksága dicséret oklevele látható: az őrs tagjai teljesítették a feladatokat.

A rendszerváltás önkéntessé tette az úttörő mozgalmat, Szarvason ez egyet jelentett a megszűnésével. Vajon adtunk-e helyette a gyerekeknek valamit?

Kutas Ferenc

Ősbemutató Szarvason!

Ez nem akármilyen! Először láthatta színpadon február 22-én a Szlovák Színház előadásában a *Daniela Kapitánová*, komáromi születésű szlovák író *Temetőkönyv* (Kniha o cintoríne) című regényéből készült „groteszk élet-játék”-ot a szarvasi közönség.

Találó ez a sajátos műfaji meghatározás. Főhőse egy szellemileg kisse sérült fiatalember, *Samko Tale*, aki beszűkült életterében éli sívár, mégis (elfojtott) érzelmekkel teli életét. Szerelem, barátság,

sikeres élet – ezek a vágyai. Mindezek valóban groteszk formában jelennek meg, és mindezek csupán vágyak maradnak. A lány, akibe gyermekkorra óta szerelmes, lehet, hogy mindenkié lett, csak az övé nem. A barát, akivel együtt álmodoztak, magasba törne, de ez lesz a végzete: lezuhan a magasból. Samko hulladék-papírt gyűjtöget, ebből él, és még a sérelmei is kicsinyesek. Egy „előre látó” öreg alkoholista bódulatában megjósolja neki, hogy könyvet fog írni a temetőről. A jóslat önbeteljesítő: Samko megírja egyoldalas regényét, a sikert persze hiába várja.

Ha a korábban látott szlovák darabokba beleérezhettük a szlovákok (politikusi által nagyon is táplált) magyarok iránti ellen-szenvét, itt már a „hős” ki is mondja. Igaz, az író olyan primitív szöveget ad a szájába, hogy az nyomban visszajára is fordul. „A magyarok nyelve a legcsúnyább a világon. Ezt mindenki tudja. Bezzeg a szlovák nyelv igen nagyon szép. Tudják miért szép? Mert benne van a „ly”. A magyarban nincs benne a „ly”, meg a csehben sincs benne a „ly”. Ezért ezek nem is szép nyelvek. (...) A magyarokat már a mongolok is elzavarták. A magyarokat mindenki mindenhol elzavarja.”

Beszűkült életterét ragyogóan jelzi *Martini Yvette* díszlete. Falusi budi formájú (annak mintegy kétszerese) deszkaalkotmányban él. A kitaruló ajtók csodát rejtenek: minden megvan ezen a csöppnyi helyen, ami az élethez szükséges. Asztal, szék, fekvő- és ülő- és illmhely, praktikus praktikus tárolóhelyek, lámpa, íróeszköz (a „regényíráshoz”); étel, ital, gyermekkorra óta őrizgetett csemege. „A kinyíló ajtók szekrényoptólók”, egyben a jellemábrázolás eszközei is; egy váltás tiszta ruha – vállfán, tükör, fésű, pohár, szappan, fogkrém.

A csukott ajtó mögött kezdődik a játék, csak a zörejekből és hangokból tudjuk meg, mi is történik odabenn. Még nem tudhatjuk, ki van benn, már látható, hogy minden cselekedetét a félelem irányítja. Később megsejthetjük, hogy a folytonos megaláztatásban élő ember félelme ez. A parányi épületen kémlelőnyílás van, csak apró lépésekben, fokozatosan nyit a „világra”. S miután monológjából megismerjük, szánjuk és megszeretjük Samkót, ő ismét magára csukja az ajtókat.

Az egész játék egyetlen, primitívnek tűnő, mégis zseniális monológ, tele sajátos nyelvi fordulatokkal: minden harmadik-negyedik mondatában ott az „igen nagyon” szókapcsolat; érvelésében maga a bizonyítandó tény az érv: „Az öreg Gusto Ruhe igen nagyon okos ember, mert igen nagyon sok esze van.”

Samko Talét *Benkő Géza* játssza. Hálás szerep, a színész számára jutalomjáték. Benkő kiválóan él a lehetőséggel, és „igen nagyon kiválóan” kerüli el a ripacszkodás veszélyét. Kiérdemelte a vastapsot.

Gergely László nemcsak rendezője volt a darabnak, a regény színpadra állítása is az ő munkáját dicséri. A szarvasi „ősbemutató” gyakorlatilag főpróba volt: az előadás (magyar és szlovák nyelven) február 23-án bemutatkozott a Thália Színházban a Nemzetiségi Színházak Fesztiválján.

Kutas Ferenc